

⁵Megkérdezték tehát tőle a farizeusok és az írástudók: „Miért nem élnek a te tanítványaid a vének hagyományai szerint, és miért étkeznek tisztátalan kézzel?” ⁶Ő pedig ezt válaszolta nekik: „Találón prófétált Ézsaiás rólatok, ti képmutatók, amint meg van írva: Ez a nép csak ajkával tisztel engem, de szíve távol van tőlem. ⁷Hiába tisztelnek engem, ha olyan tanításokat tanítanak, amelyek emberek parancsolatai. ⁸Az Isten parancsolatát elhagyva az emberek hagyományához ragaszkodtok.” ⁹Ezt is mondta nekik: „Szépen félreteszitek az Isten parancsolatát azért, hogy a helyébe állíthassátok a magatok hagyományait. ¹⁰Mert Mózes ezt mondta: Tiszteld apádat és anyádat, és aki gyalázza apját vagy anyját, halállal bünhődjék. ¹¹Ti pedig azt mondjátok: Ha ezt mondja valaki apjának vagy anyjának: korbán, vagyis áldozati ajándék az, amivel megsegíthetnélek, ¹²akkor már nem engeditek, hogy bármit tegyen is apjéért vagy anyjéért; ¹³és így érvénytelenné teszitek az Isten igéjét hagyományokkal, amelyet továbbadtatok; de sok más ehhez hasonlót is tesztek.” ¹⁴Ismét odahívta a sokaságot és így szólt hozzájuk: „Hallgassatok rám mindnyájan, és értsétek meg: ¹⁵Nincs semmi, ami kívülről jutva az emberbe tisztátalanná tehetné őt; hanem ami kijön az emberből, az teszi tisztátalanná.” (¹⁶„Ha valakinek van füle a hallásra, hallja!”)

Kedves Testvéreim!

Hetvened vasárnapja van. Egyházi gyakorlatunkban ez azt jelenti, hogy húsvét előtt nagyjából hetven nappal vagyunk. Az elkövetkező három hét a böjtelő időszak, mintegy visszaszámláló működik a böjti időszak kezdetéig. Filmeken látható, hogy egy úrhajó fellövése előtt a visszaszámlálás alatt ellenőrzik, hogy minden rendben van-e, minden a helyén van-e, minden megfelelően működik-e. A húsvétig vezető lelki út kezdetén vagyunk tehát. Készítsd magad kedves lélek – szoktunk énekelni a gyónásra készülve, de most is bennünk lehet ez a gondolat. Készítsd magad, és a szemeid előtt legyen ott, már most az indulás előtt, a visszaszámlálás időszakában is a cél: Jézus golgotai keresztye, az ő értünk bemutatott áldozata, értünk vállalt szenvedése, amely utat nyitott számunkra az Istennel való teljes közösségre.

Ezt az időszakot farsangnak is szokták nevezni. És bár a kifejezésről a bálok, multságok juthatnak eszünkbe, azért meg lehet találni a böjtre való készülés kapcsolópontjait. Mert ahogyan a jelmezek eltakarják valódi énünket a farsangi bálon, úgy próbálja meg az ember elrejtetni saját életét, valóját, lényét. És bár tudjuk azt, hogy leplezetlenül kell odaállnunk az Isten elé, mégis megpróbálkozunk azzal, hogy álarccokat húzunk magunkra.

Mai igénk is egy ilyen álarcról a valódi énünket eltakarni igyekvő jelmezről beszél. A rítusainkról.

Az egyetem első évében minden hétvégén hazajártam szülővárosomba. Vonattal közlekedtem, városban belül pedig gyalog. Az öcsém, aki ekkor kezdte a középiskolát, mindig kikísért az állomásra. Egy hétvégén nem volt kedve elkísérni, a következő héten viszont a csomagomat is ő akarta cipelni. Mi történt, kérdeztem. Mostantól mindig kijövök, ez hogy nekem szerencsét mondta. Kiderült, hogy a héten kapott egy rossz jegyet, és ő annak tudta be, hogy nem kísért ki, hiszen eddig amikor kijött az állomásra nem volt rossz jegye. Nem lehetett erről lebeszélni, jött hóban, fagyban. Amikor pedig kapott egy rosszabb jegyet akkor nem azon gondolkodott el, hogy miért nem tanult többet, hanem azon, hogy mit rontott el, az állomásra kísérésben. Talán azt, hogy biciklivel jött, vagy, hogy csak pusztított és nem volt rituális kézfogás...

A héten hallottam egy történetet, egy debreceni református lelkészről, aki egyszer temetni ment. A temetőben a sírgödörnél megbotlott, és hogy ne zuhanjon bele, ezért egy reflexszerűen átugrotta a gödört. Kellemetlen helyzet volt, de azért nem komikus. Néhány héttel később ismét temetése volt. Ekkor már minden rendben zajlott. A temetés után a családból odament valaki hozzá, és megkérdezte: tiszteletes úr, egészen biztos, hogy érvényes volt ez a temetés? Csodálkozva nézett a családtagra: érvényes? Miért? Hát csak azért, mert itt nem ugrotta át a sírt.

A hétköznapi életünkől a vallásos gyakorlatokig mindenünk tele van rituálékkal, amelyekről nem is biztos, hogy tudunk, de azt tudjuk, hogy így kell csinálni. Azért mert így láttuk, mert így szoktuk meg. Ha nem így lenne, akkor nem éreznénk magunkat jól. Sokszor ezek a rituálék szent hagyományá válnak, és annyira belénk rögzülnek, hogy azt gondoljuk, hogy ezen múlik akár az üdvösségünk is.

Erdélyi testvérgyülekezetünkben teljes volt a tanácsstalanság, amikor először voltunk náluk istentiszteleten, és én az úrvacsora vétel előtt nem jobbról balra, hanem balról jobbra kerültem meg az oltárt. De legalább megkerülte mondta ki valaki egy esti beszélgetésben, amikor ez szóba került. Igen, legalább megkerülte, mert annyira hozzászórtak, hogy megkerülük, hogy ez szinte üdvösség kérdés.

De vajon nekünk, nekem nincsenek-e ilyen hagyományaink? Amikor ragaszkodunk a saját padunkhoz, ahhoz a Bibliához, amelyet a konfirmációra kaptunk – igaz, hogy hiányoznak belőle lapok, de mégis... vagy éppen soha nem térnénk le az útvonalról, amelyen vasárnap reggel a templomba megyünk. Az istentiszteleten csak orgona szólhat, ha valaki nem térdel le az úrvacsorához, akkor az érvényes-e, ha nincs a lelkészen Luther kabát, akkor is istentiszteletnek számít-e az alkalom. Sorolhatnánk a szent hagyományainkat. Így csináljuk már 500 éve, már a nagyszüleim is így csinálták, ez így jó. És ha valaki meg meri változtatni, vagy szóvá tenni, akkor felháborodunk: de nálunk ez így szokás!

Mai igénkben arról olvasunk, hogy Jézushoz farizeusok és írástudók mennek. Sokat hallunk erről a két csoportról, én is elemeztem már őket. Most csupán arra hívnám fel a figyelmet, hogy bár a farizeus szóhoz mi társítjuk a képmutató kifejezést – amit egyébként Jézus használt rájuk, de azt tudni kell, hogy a farizeusok, a kor legvallásosabb emberének számítottak, felnéztek rájuk az emberek, elismerték, tisztelték őket, hiszen a törvény tökéletes betartására törekedtek, és e szerint éltek. Ezt a szándékukat Jézus soha nem kérdőjelezte meg. Azt

viszont igen, ha nem a törvény lényegére, hanem csupán a külsőségekre figyeltek. Ebben az esetben is ez történik.

„Miért nem élnek a te tanítványaid a vének hagyományai szerint, és miért étkeznek tisztátalan kézzel?”

Ezzel kapcsolatban fontos azt tisztázni, hogy a kézmosás étkezés előtt nem tisztasági, hanem vallási előírás volt. A zsidóságban a tisztasági törvények nagyon fontosak voltak, sőt ma is azok. Legismertebb talán ezek közül a tiszta és tisztátalan állatok megkülönböztetése, pl. hogy nem esznek disznóhúst. A rituális tisztálkodás előírása a Mózesi törvények szerint a papokra vonatkozott, amikor bementek áldozatot bemutatni. Nem a törvény, hanem a hagyomány mondta azt, hogy mosson kezet, azaz tisztítsa meg magát az ember étkezés előtt. A farizeusok ezt maguktól és környezetüktől megkövetelték, Jézus viszont a tanítványaitól nem. Miért nem? Nem azért, merthogy ne lenne jó dolog. Hanem azért, mert arra szeretné felhívni a figyelmet, hogy nem a rituálé a fontos, hanem az, ami mögötte van. Fordítsuk le ezt magunknak. Étkezések előtt a gyerekekkel mindig hangosan imádkozunk, a szokásos „Jövel Jézus...” kezdetű imát mondjuk. Igen ám, de a gyerekek ehhez annyira hozzászóltak, hogy eldarálják, akár úgy is, hogy közben oda sem néznek, egészen mással foglalkoznak. El kell mondani, akkor elmondják, de mit is mondanak. Amikor észreveszem, hogy az elmondott imádság csupán formáság és igazából nem az ételért való hálaadás, akkor megállunk, és elmondom, hogy most azért adunk hálát, hogy van mit enni. Sokszor rutinszerűen imádkozunk, elmondjuk az asztali áldást, a miatyánkot, a lefekvés előtti imát, mert így szokás, mert így kell. És ez még a jobbik eset, amikor elmondjuk. A másik véglet, hogy azt mondjuk, nem kell kimondani, mert az képmutatás, ebben az esetben viszont hagyománnyá válhat, hogy nem kell imádkozni. A lényeg, hogy komolyan tudom-e venni. Hogy belülről fakad-e mindaz, amit én vallásos gyakorlatként megélek.

Még egyszer mondom, Jézusnak nem a farizeusokkal volt problémája, hanem azzal, hogy ragaszkodtak a sokszor már teljesen kiüresedett külsőségekhez. Jézus, azzal, hogy a tanítványai, sőt némely esetben ő maga sem mos kezet az asztalnál, provokál, méghozzá azért, hogy taníthasson. Most is ezt teszi:

“Ő pedig ezt válaszolta nekik: „Találóa prófétált Ézsaiás rólátok, ti képmutatók, amint meg van írva: Ez a nép csak ajkával tisztel engem, de szíve távol van tőlem. Hiába tisztelnek engem, ha olyan tanításokat tanítanak, amelyek emberek parancsolatai. Az Isten parancsolatát elhagyva az emberek hagyományához ragaszkodtok.”

Itt Jézus ki is mondja a lényegét. De nem áll meg, hanem tovább megy. És megint csak nem a pogányoknak, az Isten nélkül élőknek, hanem a magukat nagyon is vallásosoknak tartóknak mondja: *„Szépen félreteszitek az Isten parancsolatát azért, hogy a helyébe állíthassátok a magatok hagyományait. Mert Mózes ezt mondta: Tiszteld apádat és anyádat, és aki gyalázza apját vagy anyját, halállal bünhődjék. Ti pedig azt mondjátok: Ha ezt mondja valaki apjának vagy anyjának: korbán, vagyis áldozati ajándék az, amivel megsegíthetnélek, akkor már nem engeditek, hogy bármit tegyen is apjáért vagy anyjáért; és így érvénytelené teszitek az Isten igéjét hagyományokkal, amelyet továbbadtatok; de sok más ehhez hasonló is tesztek.”*

Most nem megyünk bele a részletekbe, Márk olvasói jól értették miről beszél itt Jézus, a lényeg, hogy elmondja, nem játszható ki egymás ellen két Isteni parancsolat a ne legyen más istened, és a tiszteld apádat és anyádat. Mert sokan azért tértek ki a szüleik anyagi segítése alól, hogy akkor nem tudnak adományt vinni a templom számára. Pedig – mondásuk szerint az Isten az első.

Vallásos emberek, akiknek Isten az első, de nyomorban hagyják a szüleiket, akik pedig nélkülük – abban a korban – tehetetlenek.

Jézus arra hívja fel, most már nem csak a farizeusok, hanem az egész nép figyelmét, hogy az emberi hagyomány nem írhatja felül az isteni törvényét: *“Ismét odahívta a sokaságot és így szólt hozzájuk: „Hallgassatok rám mindnyájan, és értsétek meg: Nincs semmi, ami kívülről jutva az emberbe tisztátalanná tehetné őt; hanem ami kijön az emberből, az teszi tisztátalanná.”*

Azaz nem a külső körülmények tesznek tisztává, vagy tisztátalanná, hanem az, ami belül a szívben van.

Nem a sír átugrása üdvözít, hanem az az ige, ami ott a sír mellett elhangzik akár átugrom a gödröt, akár nem.

Nem a vonatra kísérés hozza a jó jegyeket, hanem a tanulás, amit adott esetben serkenthet a friss levegőn való séta, de nem ez tesz jó tanulóvá.

Nem a vallásos rituáléink – a templom, az orgona, az úrvacsorához térdelés, az oltár megkerülése üdvözít, ezek adott esetben fontosak lehetnek, de csak a Jézus Krisztusba, a kereszten értünk szenvedő, és meghaló megváltóba vetett hit ad örök életet. Tegyük fel a kérdést magunknak: a szobánk falán lévő kereszt csupán dísz tárgy, vagy emlékeztető, amelyre, ha ránézünk, akkor leborulunk a mi Urunk és Megváltónk előtt? Ha csak dísz tárgy, akkor vegyük le, mert csak kiüresítjük, hagyománnyá tesszük.

A rituálé, a hagyomány segíthet, de ma arra bíztat Isten igéje, hogy gondoljuk végig, hogy mit miért csinálunk, hogy ne csupán külső formáság, dísz, jelmez, álarc legyen, amivel takarozunk Isten előtt.

A böjtelő időszaka, a farsang arra figyelmeztet, hogy ezeket az álarcainkat le kell vetnünk, és így kell odaállnunk az Isten elé, leplezetlenül. Adja Isten, hogy meglássuk mindazt, ami elválaszt tőle, és észrevegyük mindazt, ami közelebb segít hozzá.